

Høringssvar fra Studentparlamentet: Høring om NOU 2011:20 Ungdom, makt og medvirkning

Universitetsdirektøren

Deres referanse:

2012/2037-HIB

Dato:

26.03.2012

Studentparlamentet ved Universitetet i Bergen takker for muligheten til å komme med innspill til høringen om NOU 2011: 20 Ungdom, makt og medvirkning.

Studentparlamentet mener at ungdoms makt og mulighet for innflytelse er et viktig tema og støtter flere av tiltakene som er foreslått i utredningen. Vi har også noen kommentarer og innvendinger.

Studentparlamentet stiller seg imidlertid svært kritisk til at studentenes livssituasjon, makt over den og mulighet for innflytelse er utelatt i denne utredningen. I høst 2011 var det over 145.000 studenter,¹ noe som innebærer at omtrent 15 % av ungdommer mellom 12 og 26 år er studenter.² Utvalget nevner at problemstillinger for aldersgruppen mellom 20 og 26 år ikke er tatt opp i utredningen grunnet mandatets tidsrammer, og at det er uheldig at temaer som omhandler denne gruppen ikke har redegjort for i utredningen. Dette er vi enig i. Vi mener i tillegg at «spørsmål om makt og avmakt er særlig viktige for de som ennå ikke er myndige og har 'voksne' rettigheter». Når studentmassen utgjør en så omfattende andel av ungdomsbefolkningen, framstår det som uforståelig at studenter ikke er tatt med i utredningen. Studentparlamentet mener derfor at nasjonale myndigheter må prioritere en helhetlig utredning om studentenes og unge voksnes makt og muligheter for innflytelse.

Studentparlamentet ved Universitetet i Bergen støtter at det skal være mer fokus på opplæring om demokrati, men vi er skeptiske til at det skal være kun ett sentralt fag om demokrati. Vi mener at Kunnskapsdepartementet og utdanningssektoren heller skal legge opp til at demokratiopplæring er integrert i hele skoleløpet slik at alle fag inkluderer et fokus på demokrati og hvordan demokrati henger sammen med fagene. Elever og studenter må få opplæring i og delta i diskusjoner om hvordan demokrati henger sammen i alle deler av samfunnet, slik at det er et generelt fokus på dannelse på alle nivå i utdanningssystemet.

¹ <http://www.ssb.no/utuvh/tab-2012-01-26-02.html> (lesedato 14.03.12)

² <http://www.ssb.no/folkemengde/arkiv/tab-2012-02-23-01.html> og <http://statbank.ssb.no/statistikbanken/Default.FR.asp?PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selectvarval/define.asp&Tabellid=05839> (lesedato 14.03.12)

Studentparlamentet mener derfor at lærernes kunnskap om demokratiforståelse og demokratiopplæring må styrkes ytterligere, for at disse perspektivene kommer fram i undervisning. Skoler må også styrke elevenes deltakelse i skoledemokrati og andre samfunnsrettede og demokratiske organisasjoner. Studentparlamentet vil også vektlegge at undervisning om demokrati alene ikke nødvendigvis fører til at ungdommer medvirker mer. En bør fokusere på tiltak som fremmer mestringsfølelse og tro på egen evne til å kunne påvirke verden rundt seg hos den enkelte. Slike tiltak bør være grunnleggende for alle fag i skolen og i høyere utdanning, og vil i sin tur føre til mer engasjement og mer demokrati.

Vi er fornøyde med at utvalget viser støtte til ungdomsdeltakelse i organisasjoner, spesielt elevråd og diverse kanaler som åpner for ungdommers innflytelse i skolen. Vi mener at det er viktig at mange deltar og at det er stor mangfoldighet i organisasjoner både for å eksemplifisere og vise til at ungdommer har reell innflytelse i sitt daglige liv og samfunnet generelt. Deltakelse i demokratiske organer som for eksempel elevråd bygger opp til deltakelse senere i livet, enten det er studentdemokratier lokalt eller nasjonalt, partipolitisk arbeid og/eller bruk av stemmerett. Forskingen som henvises til på side 27 viser til at det er svært viktig å legge til rette for at elever kan påvirke sin skolehverdag, i tillegg til å kunne kritisere og delta i et åpent demokratisk samfunn. Studentparlamentet mener derfor at myndigheter må styrke demokratisk deltakelse på ungdomsskoler og videregående skoler gjennom å utvide fraværsretten fra 10 til 20 dager, slik at elever er oppmuntret og får mulighet til å være samfunnsengasjert. Vi stiller oss bak kritikken som Barneombudet utalte seg om da fraværsretten ble foreslått redusert fra 14 til 10 dager. Som nevnt i utredningen på side 33 vil en økning fra 10 til 20 dager med rett til fravær sende «... et tydelig signal til elevene om at samfunnet setter pris på at ungdom er aktiv og tar ansvar også utenfor skolen.» Studentparlamentet mener at myndigheter må også drøfte om muligheten for en fraværsordning grunnet samfunnsengasjement også kan innføres i høyere utdanning.

Studentparlamentet stiller seg bak utvalgets uttalelse om at det ikke skal gis tilleggspoeng ved opptak til høyere utdanning. Utvalget har flere ganger i utredningen vist til at deltakelse i samfunnsrettede eller politiske organisasjoner er svært avhengig av sosialbakgrunn og preget av lite mangfoldighet. Denne skjevheten vil vi ikke skal reflekteres eller forsterkes i høyere utdanning og samfunnet ellers. En slik ordning mener vi ikke vil styrke ungdoms makt og innflytelse, men heller føre til halvhjertet deltakelse i samfunnsrettede og politiske organisasjoner. Vi støtter derfor at «en ting er at skolen legger til rette for at elever skal kunne være aktive og følge disse interessene, en annen ting er at slik deltakelse skal gi fordeler og ekstrapoeng på en helt annen arena.» Skolen og myndighetene må finne andre måter å oppfordre mangfoldig og aktiv deltakelse i disse organisasjonene på, som for eksempel at tillitsverv og lignende kan gi grunnlag for alternative arbeidskrav i relevante fag, et tiltak som utvalget har foreslått.

Studentparlamentet mener at et slikt tiltak om at tillitsverv og lignende kan gi grunnlag for alternative arbeidskrav i relevante fag kan også være relevant for høyere utdanning i for eksempel praksisemner. Studenter får stort utbytte av å være tillitsvalgte og engasjere seg i organisasjoner, og dette er noe som de bør oppfordres til å delta i løpet av sitt studie. Med svært lavt studiestøtte og følgende behov for deltidsarbeid, er det en stor utfordring for studenter å arbeide frivillig, men med for eksempel et praksisemne hvor studenter er utplassert i frivillige organisasjoner og får studiepoeng for å reflektere på arbeidet og det faglige utbytte, vil flere

studenter få anledning til å bidra i frivillige organisasjoner. Dette mener vi bør utredes av myndigheter.

Når det gjelder formalisering av ungdomsrådene støtter Studentparlamentet mindretallets innstilling på side 57 av utredningen. Vi stiller oss bak at "ungdomsråd lovfestes på lik linje med eldreråd." Selv om alle mellomstore og store kommuner har etablert ordningen på eget initiativ, mener vi at en lovfesting av ungdomsråd gir stabilitet og forutsigbarhet for kommunene og spesielt ungdommer. Eldreråd er lovfestet for å sikre at eldre sine interesser er ivaretatt, og det er desto viktigere for ungdommer ettersom de ikke har stemmerett som gir dem en formell rettighet for å bli hørt. Mest sannsynlig vil det alltid være en naturlig avstand mellom de voksne og ungdommer, selv i små kommuner, og det er derfor viktig at ungdom er sikret rett til å delta i politiske prosesser gjennom et slikt organ. Vi stiller oss bak at dette "bør være en selvsagt del av det kommunale styringssystemet." Vi er også enig med mindretallet i at det kan åpnes for interkommunale løsninger i små kommuner (under 1.000 innbyggere).

Når det kommer til kapittel 7 om digitalt medborgerskap, er vi enige om at deltakelse i sosiale medier og nettdebatt er viktige plattformer for at ungdom får innflytelse. Som nevnt på side 79 må det være bedre redaksjonell kontroll i nettdebatter. Media må ta dette ansvaret på alvor for å hindre krenkelser og oppfordringer til bruk av vold.

Politikere bør også oppfordres til å bli oppmerksomme på ulike vinklinger og temaer som i hvert fall kan debatteres etter å ha blitt løftet fram i sosiale medier og debattforumer for å sikre at flere ungdommer blir hørt, ikke kun de ressurssterke som er involvert i organisasjoner og har et formelt forhold til myndigheter.

Studentparlamentet er også positive til opplæring om det digitale medborgerskapet for at alle skal kunne delta på en ansvarlig måte. Opplæringen bør sikre at ingen bidrar til ekskludering med krenkelser og personangrep. Vi viser imidlertid til vår kommentar om demokratiopplæring og mener at dette er et tema som kan dekkles i flere fagområder på grunnskole og videregående skole, og ikke et sentralt fag om demokrati.

Vi stiller oss også bak utvalgets innstilling på side 80 om at det bør forskes på "hvordan sosiale medier påvirker unges samfunnsengasjement og deltakelse, hvor mye reell innflytelse ungdom får gjennom bruk av sosiale medier" og "om den nye teknologien bidrar til å utviske skillene man ser i andre deltakelseskanaler." Midler til slike forskningsprosjekter bør prioriteres for å sikre at kunnskapen om dette området blir framskaffet.

Studentparlamentet roser utvalget for å ta hensyn til personvern. Derfor er vi kritiske til at tjenesten slettmeg.no nedbemannes. Tjenesten må få en egen, fast post i statsbudsjettet og styrkes ytterligere for å gi borgere muligheten til å få hjelp til å slette profiler og brukerdata fra ulike nettsteder. I framtiden vil det bli et økt behov for tjenesten, noe som utvalget påpeker med å vise til at antall henvendelser fra unge har gått betydelig opp fra 2010 til 2011.

Norske myndigheter må sikre at personopplysninger ikke brukes av kommersielle aktører, og dette arbeidet må styrkes vesentlig på internettet og sosiale medier. Derfor er Studentparlamentet enige i at Forbrukerrådet, Teknologirådet og Datatilsynet tildeles tilstrekkelige ressurser for å samarbeide med internasjonale instanser og fremme krav overfor Google og Facebook. Vi er også enig i at en utredning om muligheten for å regulere

tredjepartsapplikasjoners innhenting og bruk av personopplysninger bør gjennomføres. En klar og tydelig lovregel mener vi vil gi et ansvar til Facebook og andre tjenester som tillater tredjepartsapplikasjoner om hva som ikke tillattes med innhenting og bruk av personopplysninger.

Vedtatt av Studentparlamentet 26. mars 2012